

Bilaga 1 till yttrande SR 2023/122

Dnr SR 2018/109

2018-12-10

HandläggareHenrik Nerlund
Telefon: 0850829767**Till**

Stadsbyggnadskontoret

**Mars och Vulcanus 1, ombyggnad av
Ledamotshuset, 2018-04430**

Med anledning av stadsbyggnadskontorets remiss av rubricerat ärende vill Skönhetsrådet anföra följande.

Beslut

Skönhetsrådet tillstyrker bifall till ansökan om bygglov.

Ärendet

Föreliggande ärende omfattar en tillbyggnad av Ledamotshuset, tidigare Kanslihuset, mot Rådhusgränd. Skönhetsrådet har tidigare behandlat ett ärende i frågan, som dessutom innehöll ett antal andra förändringsförslag i byggnaden, enligt bilaga 3.

Rådet avstyrkte den tidigare presenterade tillbyggnaden i föreliggande form och underströk värdet i att byggnadens öppna gård med den s.k. departementsfrisen kunde uppfattas av allmänheten. Rådet ansåg dessutom att den presenterade fasadgestaltningen i sten som låg i liv med den befintliga byggnadens skänklar mot Rådhusgränd minskade upplevelsen av det ursprungliga arkitektoniska anslaget. Programmässigt ansåg rådet att folkstyrets kombinerade lokal- och säkerhetsbehov i byggnaden var en legitim utgångspunkt för en förändring, särskilt om den utsläckte tankarna på en ny samlingsal på Helgeandsholmen.

Det bearbetade förslaget svarar på flera av rådets invändningar från ärendets tidigare behandling. En utredning med siktstudier har visat att den nya byggnaden av säkerhetsskäl kräver en höjd mot Rådhusgränd som omöjliggör visuell kontakt med departementsfrisen från gatan. Frisen kommer fortsatt att vara synlig inne i kvarteret. Gestaltningsmässigt har flera förändringar genomförts. Den tillkommande byggnadsdelen har givits flera livförskjutningar som tydligt redovisar den ursprungliga byggnadens gestaltning samtidigt som den tillkommande delen

tolkar och följer byggnadsdetaljer som exempelvis listverk och fönsteromfattningar. Livförskjutningarna medger att ursprungsbyggnaden fortfarande går att se över hörn och att kransgesimsen inte klipps av i gatulinjen, som vid tidigare förslag. Tillbyggnaden kommer dessutom att utföras i puts, likt befintlig byggnad som putsas om samtidigt.

Även om Skönhetsrådet inte önskat någon tillbyggnad mot Rådhusgränd finner rådet utvecklingen av förslaget så övertygande i såväl arkitektur som kvalitet i utförandet att rådet accepterar förslaget. Rådet finner vidare att förslaget, för att nå hela vägen fram, kräver mindre bearbetningar när det gäller tak och fönster. Det tillkommande taket bör utföras i förpatinerad koppar i likhet med resten av byggnaden och de nya fönsterbågarna utföras, alternativt kläs, i trä.

Skönhetsrådet tillstyrker med dessa synpunkter förslaget till bygglov och gläds över att de tidigare planerna på en hörsal vid den s.k. puckeln på Helgeandsholmen härmed avförs.

Bilaga 2

Dnr SR 2018/109

2018-12-10

Anmälde ledamot F von Feilitzen reservation enligt följande:

”Gården mot Rådhusgränd måste förbli öppen och en tillbyggnad bör inte tillåtas. Säkerhetsfrågorna måste kunna lösas på annat sätt och hörsalen få en placering på annan plats (ev. om möjligt under gården, med ingång från Myntgränd).”

Bilaga 3

Dnr SR 2018/109

2018-05-18

HandläggareHenrik Nerlund
Telefon: 0850829767**Till**

Stadsbyggnadskontoret

**Mars och Vulcanus 1, ombyggnad av
Ledamotshuset, 2018-04430**

Med anledning av stadsbyggnadskontorets remiss av rubricerat ärende vill Skönhetsrådet anföra följande.

Beslut

Skönhetsrådet tillstyrker bygglovsförslagen i delarna som avser Rotundan, Myntgränd, Myntgatans arkader samt byte av takplåtar, med erinran om att de nya ska vara av ärgad koppar. Rådet avstyrker tillbyggnaden mot Rådhusgränd i föreliggande form.

Ärendet

Med anledning av stadsbyggnadskontorets remiss av rubricerat ärende vill Skönhetsrådet anföra följande.

Föreliggande förslag till bygglov avser flera åtgärder i Riksdagens ledamotshus. Byggnaden, som uppfördes som kanslihus 1929-37, har sedan 1983 använts av Riksdagen för arbetsplatser med övernattningsmöjlighet för de folkvalda. De tekniska system som kom på plats i samband med den stora ombyggnad som genomfördes för riksdagsledamöterna för snart 40 år sedan behöver nu bytas ut. Samtidigt utförs säkerhetshöjande åtgärder med anledning av utökade nationella och internationella hotbilder.

Kvarteret Mars och Vulcanus befinner sig i ett av Stockholms känsligaste stadspartier. Kvarteret, liksom det intilliggande annexet, uppfördes som pastischer i syfte att minska intrånget i den ålderdomliga miljön mellan Slottet och Bondeska palatset. Kanslihuset hade Gustaf Clason och Wolter Gahn som arkitekter, medan annexet ritades av Artur von Schmalensee. De rivningar som företogs för uppförandet av dessa regeringsbyggnader väckte en livaktig folklig opinion för Gamla stans bevarande, ledd av bl.a. Vera Siöcrona. Den i förslaget aktuella byggnaden var säte för regeringen fram till 1981, då Rosenbad togs i anspråk.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet10535 Stockholm
Telefon 08-50829765
Växel 08-50829000
monica.hector@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

Skönhetsrådet förstår säkerhetsbehoven som föranleder flera av förändringarna och anser att ett antal av åtgärderna är godtagbara trots deras påverkan på de kulturhistoriska värdena. Rådet kommer framförallt att koncentrera sig på de exteriöra frågorna som enligt rådets mening härrör till fem olika frågekomplex. Dessa avhandlas nedan.

1. Inglasning av rotundan. Rådet anser att detta är möjligt och att det föreslagna glastaket har en intrikat konstruktion som både håller taklinjen låg och ger ett intressant konstnärligt uttryck. Ingreppet har liten exteriör påverkan.

2. Ny besöksentré i Myntgränd. Rådet accepterar förändringen i och med att den nya entrén ligger i grändens indrag och att den ursprungliga idén fortsatt är avläsbar. En ny entré mot Myntgatan kan enligt rådets uppfattning utgöra en kvalitet eftersom den aktiverar en idag oattraktiv och otrygg miljö.

3. Inglasning av arkaden mot Myntgatan. Rådet beklagar inglasningen, men accepterar att den utförs av säkerhetsskäl. För att inglasningen ska vara möjlig krävs att trottoarerna breddas samt att befintliga kedjor tillåts hänga kvar framför indragna fönster. De föreslagna snedställda socklarna under de tillkommande fönstren bör utgå och istället göras raka. De tillkommande glasens genomsiktighet och byggnadens öppenhet behöver studeras ytterligare.

4. Byte av takplåtar. Rådet accepterar bytet av takplåtar och understryker det positiva i att samla taktekniken och att verka för att sänka installationer och huvar. Takets ärgade koppar är en mycket viktig stadsmiljöfaktor i omgivningen och den nya kopparplåten behöver behandlas för att inte skapa för dramatiska möten.

5. Tillbyggnad vid Rådhusgränd. Åtgärden är den del av projektet som rådet finner svårast att acceptera. Rådet förstår riksdagens behov av lokaler och finner ett stort värde i att de befintliga byggnaderna för folkstyret används mer rationellt, så att inte ytterligare byggnader i Gamla stan behöver ianspråkta. Det presenterade förslaget möter dock inte byggnadens arkitektoniska idé eller dess förutsättningar. Likt Stadshuset har det italienska renässanspalatsets disposition med två gårdar, en privat och en publik, utgjort förebild. Att den västra gårdens är öppen mot staden och att dess fris, föreställande folkets tjänare i departementen, är fullt synlig för allmänheten har ett stort värde. Under rådets sammanträde diskuterades frågan om den föreslagna

samlingslokalen i tillbyggnaden skulle ersätta det tidigare planerade auditoriet mot Norrström under Gamla Riksdagshuset på Helgeandsholmen. Rådet anser i sådant fall att placeringen vid västra gården är bättre än på Helgeandsholmen, men ser oavsett detta inte att det föreslagna tillägget är möjligt att genomföra i sin höjd, volym eller gestaltning.

Bilaga 4

Dnr SR 2018/109

2018-05-18

Anmälde ledamot F von Feilitzen reservation enligt följande:

”Gården mot Rådhusgränd måste förbli öppen och en tillbyggnad bör under inga omständigheter tillåtas. Vad gäller övriga föreslagna åtgärder instämmer jag i rådets yttrande.”